

ju postoji odslej le ena državna narodna šola, ki bo služila le narodu in domovini!

Več je slučajev, da šolski stolec ni hotel prepuštili stanovanju v šolskem poslopju upravitelju, ampak je dal isto organizacijo. V šolskem stanovanju je ostal bivši madžarski učitelj, ki je bil obenem organist, a slovenski učitelj se je moral potikati po najslabših lokalih. Baš v teh slučajih se najbolj zrcali skrajna nenaklonjenost nekaterih šolskih stolcev do naše slovenske šole in učiteljstva. Vse pritožbe in prošnje, spomenice in intervencije niso pomagale; predsedniki šolskih stolcev so se značilno sklicevali na pravico, ki jim jo daje madžarski zakon! Ta kočljiva zadeva je sedaj rešena z zakonom, ki pravi, da mora služiti šolsko poslopje le šolskim namenom in sme v njem stanovati le aktivni učitelj.

Oskrbovanje šol od strani šolskih stolcev je povzročilo mnogo skrbi prosvetnim oblastem in mnogo hudih ur učitelstvu s tem, da šolski stolci enostavno niso hoteli skrbeti za šole. Župani niso hoteli dati šoli, kar je šolskega.

Zopet pereča zadeva, ki smo zanjo zahtevali temeljite rešitve, da se ustvari normalne razmere. Novi zakon je tudi tu ustvaril konkretno določbo s § 130., ki predvideva šoli sredstva za najnujnejše potrebe.

Naše manjšinske šole so delale dokaj brige in skrbi oblastem pa tudi dovolj vzrokov so povzročale za nacionalno borbo. Na eni strani se je zahtevala absolutno manjšinska šola z vso svojo bitnostjo, a na drugi strani nacionalizacija teh šol in to z argumentacijo, da je madžarska narodna manjšina le potujčen naš življenj in da Slovenci ob Rabi ne uživajo manjšinskih pravic niti v minimalni meri.

Zakon je dovolj jasen (tudi v tem pogledu; državni značaj šole je zagotovljen in je stavljen pogoj za ustanovitev manjšinskih oddelkov. Učiteljstvo na teh oddelkih mora absolutno obvladati državni jezik. To zakonsko določilo je vsekakor važno za rešitev problema naših razmer pri manjšinskem šolstvu.

Glede manjšinskih občin in šol imamo še gotove želje z ozirom na obmejne položaj Prekmurja in njegovih svojstvenih nacionalnih in kulturnih razmer. Gotovo je, da je podana podlaga za državni in nacionalni prestiž, le čuvati in vzdržati ga je treba!

Nič manjše važnosti niso zakonske določbe glede narodnega prosvetevanja za Prekmurje. V tem oziru bodo še gotovo sledila zakonu pojasnila. Učiteljstvo se bo sigurno odzvalo tej zahtevi radevolje, treba pa je, da bo našlo razumevanje pri gotovih činiteljih, da ima podpora oblasti in da je zavarovano proti narodnim in šolskim neprijateljem.

Mnenja sem, da se kulturno delo najlažje uvede med narodom potom Sokola kraljevine Jugoslavije, ki bi se moral ustanoviti v Prekmurju povsod, kjer bi se pokazale za ustanovitev vsaj količkar ugodne prilike. To zakonsko določilo je za prekmurske nacionalne in kulturne razmere silne važnosti.

Za našo šolo v Prekmurju se poraja nova doba, ki bo prinesla tej pokrajini lepših in boljših dni v bodočnosti. H graditvi naše nove narodne šole pa je treba pritegniti najboljših moči, ki bi bile kos tudi novi kulturni in nacionalni nalogi, posebno v obmejnih krajih, ki od njih zahteva naša domovina. Z novim zakonom je tedaj vsak prijatelj nacionalne šole lahko zadovoljen, saj so odstranjene najhujše zapreke, ki so nas doslej v marsičem ovirale.

Horvat Izidor.

Prosvetne zbornice,

Ko so leta 1919. na Dunaju začeli z izvajanjem šolske reforme, ki je zamišljena kot ves avstrijski šolski sistem. Pri ministrstvu prosvete je bil osnovan reformni odsek, čegar naloga je bila proučiti vse pogoje, pod katerimi naj bi se izvršila šolska reforma in da verificira dosežene rezultate šolskih časopisov v Avstriji, kakor tudi v šolstvu ostalih kulturnih držav. Ta reformni odsek je bil glavni organ za izvedbo šolske reforme v Avstriji. Njegov pomožni organ je bila učiteljska zbornica, v kateri so bile zastopane vse vrste učiteljstva, od zabavljaj pa do univerzitetnih profesorjev. Pokazala je lepe uspehe, dasi je delovala le kratek čas. Ono kar je pokazala je fakat: da enotna šola ne more obstajati brez enotnega učiteljskega kadra, ki mora biti prepojen z istimi psiho-pedagoškimi idejami. Ako niso psiho-pedagoške koncepcije in metode v vzgojni praksi enake na vseh šolskih stopnjah, potem ne more obstajati nikak kontinuiran vzgojni proces.

Ker vladajo pri nas še vedno v precejšnji meri srednjeveški nazori ne le v teoriji marveč tudi v praksi je prepad med posameznimi stopnjami šolstva še vedno ogrožen, a večina učiteljstva ima napačno ne le sociolo-

ško marveč tudi psiho-pedagoško razumevanje. Po rezultatih moderne psiho-pedagogike so vse stopnje gojenčevega razvoja enako važne in je treba polagati isto važnost pri vzgoji na vsaki posamezni stopnji. Nič važnejša ni stopnja razvika od desetega do osemnajstega leta, nego je od tretjega do sedmega, niti ni lažje ustvariti gojenčeve psihofizične osebnosti v dobi od 7 do 10 let, nego je to v dobi od 18 do 25 let. Po modernih nazorih je ravno tako važno vzgojno delo otroške vrtarice v otroškem vrtcu, kot je delo srednješolskega profesorja v srednji šoli, učitelja v osnovni šoli in univ. profesorja na univerzi. Vsa razlika je v obsegu učnega gradiva, nikakor pa ne v važnosti vzgojnega dela.

Moderna psiho-pedagogika zahteva enotno šolo, kar pomenja v prvem redu enotne vzgojne teorije in prakse na vseh stopnjah šolstva. Brez enotne šolske organizacije in organske zveze učnega gradiva in metode ne more biti učinkovitega vzgojnega dela. Enotna organizacija šole pa ne zahteva samo organizacijsko zvezo gradiva in organizacijsko celoto šolske organizacije — ona zahteva ravno tako tudi enoten učiteljski, odnosno vzgojiteljski kader. Potrebno je, da se seznanijo vsi nastavniki, brez razlike na kateri stopnji šolstva delujejo, s celokupnim šolskim sistemom naše države, potem morajo imeti isto izobrazbo ali vsaj približno isto in nazadnje, da so jim znani vsi najnovejši psiho-pedagoški rezultati. Tega pa se ne more doseči na tak način, kot se je do sedaj delalo, ker je ta način neracionalen in ne daje zadostnih rezultatov.

Ako se v otroškem vrtcu, ki pri nas žal še ni obvezna šola, dela brez vsake zveze z osnovno šolo, a v osnovni brez ozira na to, kaj se poučuje v srednji šoli, potem nastane kaos, ki danes že v mnogem obstoja — se tudi učitelj v osnovni šoli ne bo brigal, kaj bodo delali njegovi učenci v srednji šoli, kakor nima tudi profesor srednje šole nikake zveze z univerzitetnim delom. To je kaotično stanje, ki drago stane največ gojence in državo in ki mu je edino zdravilo organizacijska celota šolskega sistema in enotna zajednica učiteljstva vseh stopenj šolstva, od otroškega vrtca pa do univerze.

Nepotrebno je dokazovati, kako veliko teoretično in praktično važna bi bila zajednica učiteljstva vseh stopenj šolstva, kako obsežna bi mogla biti njihova kolaboracija in kako dragoceni rezultati tega dela bi kronali naše šolstvo.

Resnica je, da obstoja danes več strokovnih vzgojiteljskih združenj in da se vsako od teh bavi, poleg stanovskih interesov, tudi nekoliko z izboljšanjem šole in vzgoje. Ampak to delo z razbitimi močmi ima večkrat zelo majhen efekt, čisto tudi nasproten del ostalih. Ta razdrojenost učiteljstva privede tudi do anomalije, da pri nas čisto rešujejo važna pedagoška vprašanja nepedagoški ljudje, ki nimajo nič skupnega s šolo, med tem ko stojijo pedagogi in učiteljstvo ob strani in so prisiljeni izjavljati tuje neznanje in teorije. Kako škodljivo je to za našo narodno prosveto ve vsakdo, ki se dnevno bavi s psiho-pedagoško teorijo in prakso.

Učiteljstvo vseh kategorij šolstva tvori številčno in kvalitativno močan stan. Oni so najproduktivnejši od vseh intelektualnih delavcev, ker formirajo nove generacije, ki bodo v kratkem nosilci naše narodne bodočnosti. Ampak razdeljeni na pet raznih združenj niso mogli dosežati ustvariti celote, ki bi bila sposobna reševati važna prosvetna vprašanja v naši državi. Kar pa dosedaj ni bilo mogoče, se more ustvariti sedaj. Pot k temu ustvarjenju jasno kažejo mnoga grupiranja v naši državi in v tujini. Zakaj ne bi tudi učitelji vseh šol in vsi prosvetni delavci formalni skupno organizacijo, kot so to storili industrijalci, kmetje, obrtniki, advokati, zdravniki itd.? Zakaj ne bi pet strokovnih učiteljskih in proforskih združenj ne ustanovilo skupno prosvetno zbornico, ki bi vanjo vstopili vsi člani dotičnih združenj, kakor tudi vsi svobodni prosvetni delavci izven teh. Taka organizacija ne bi v ničemer ovirala delo posameznih društev, marveč bi nasprotno samo potencirala značaj in vpliv učiteljstva vseh kategorij šolstva.

Prosvetna zbornica bi imela tri naloge:

1. Zbrati k delu vse one prosvetne delavce, ki jim je poverjeno narodno izobraževanje in v gibanje šolske mladine in ki se bavijo s psiho-pedagoško teorijo in prakso.

2. S skupnimi in enakimi metodami izvesti poskušnjo za reformo našega šolskega sistema in sistema narodnega izobraževanja.

3. Zastopati interese vseh prosvetnih delavcev in organizirati njihovo stalno dopolnilno izobrazbo v smislu zahtev aktualnih nauk.

Za dosego tega namena bi bila prosvetna zbornica sestavljena iz več sekcij, v katere bi prišli, vsled lastnih interesov in naklonjenosti, posamezniki. Mislimo, da bi za naše razmere v začetku zadostovalo pet sekcij.

1. Sekcija za reformo obstoječega šolskega sistema, t. j. za proučevanje potrebnih sprememb v našem šolskem sistemu in pogojev pod katerimi bi se to izvršilo.

2. Sekcija za proučevanje šolske reforme v tujini in eventualne uporabe novih psiho-pedagoških načel v naši organizaciji.

3. Sekcija za oskrbo dopolnilne izobrazbe učiteljstva vseh kategorij in organizacijo ustanov za to: n. pr. psiho-pedagoških institutov, laboratorijev, seminarjev, centralne pedagoške knjižnice itd.

4. Zakonodajna sekcija, ki bi imela skrbeti za izdelavo predlogov za spremembo šolskih zakonov in predpisov.

5. Sekcija, katere naloga bi bila organizacija socialno-pedagoških ustanov in raznih ustanov za preskrbo učiteljstva vseh kategorij (sanatoriji, ferijalne kolonije, letovišča, ekskurzije itd.).

Odbor prosvetne zbornice bi se volil lahko na dva načina:

1. Delegiran od 5 strokovnih združenj (združenje zabavljaj, učiteljsko, proforsko, univerzitetnih profesorjev in združenje meščanskošolskih učiteljev in profesorjev strokovnih šol).

2. Izvoljen na kongresu vseh članov prosvetne zbornice.

Ako bi se večina učiteljstva vseh kategorij izjavila za osnove prosvetne zbornice, bi ne bilo težko izvesti njeno organizacijo. Z osnovanjem prosvetne zbornice bi se prekinilo s srednjeveško razdrojenostjo učitelstva na razne kategorije, višje in nižje, važnejše in postranske. Resnica je, da je uko-

reninjeno stališče o važnosti posameznih kategorij učiteljstva, ampak najnovejša psiho-pedagoška teorija in praksa v inozemstvu je pokazala, da brez enotnega učiteljskega kadra ni mogoča šolska reforma v večjem stilu.

Naš narod stoji pred velikimi prosvetnimi nalogami. Vprašanja konsolidacije in modernizacije naše države, kolikor je ekonomsko, toliko je tudi prosvetno. Prosvetni problemi bodo prihajali čedalje več na dnevni red in zato je potrebno, da jih rešujemo skupno vsi nastavniki ne samo zaradi tega, da bi bili najpravičnejše rešeni, marveč tudi zaradi tega, da bodo najučinkovitejše izvedeni. To nam more zagotoviti edino združenje vseh učiteljskih moči v eno celoto, t. j. formiranje prosvetne zbornice.

Milica Đurić-Topalović,

Splošne vesti.

NA DELO ZA MLADINSKO MATICO.

Tretjič stopa Mladinska Matica pred slovensko učiteljstvo: prišel je čas, da se prične propagandno delo za publikacije, ki jih dobi letos naša mladina, prišel je čas zbiranja naročnikov.

Danes ni treba več dokazovati, kakšna pomembna kulturna ustanova je Mladinska Matica. Dvanajst tisoč naročnikov v l. 1928., dvajset tisoč naročnikov lansko leto govori razločno, kako je bila ustanova potrebna, govori pa tudi, kaj zmore učiteljstvo. Rešili smo pereč problem naše mladine, ki ni mogla več do lepe, zdrave knjige, pokazali smo pot, kako je mogoče od pomoči kulturni bedi širokih plasti našega naraščaja.

Ne dvomimo, da pojde učiteljstvo tudi danes, tretje leto obstoja, na delo s prepričanjem in z vero v dobro stvar. Čas od 15. februarja do 15. marca bodi posvečen zbiranju naročnikov med mladino, ki zna že sama ceniti sebi namenjeno ustanovo. Za neznatno ceno 10/50 Din se bodo izdale tudi letos v maju štiri knjižice, ki bodo — upamo — še prekašale dosedanje publikacije.

Izidejo »Kresnice«, ki jih je kritika ponovno pohvalno sprejela, v III. zvezku in z bogatim raznovrstnim in praktičnim gradivom. Med drugim prinesejo tudi daljši sestavek za deklice.

Izide izvorna povest, ki kaže pomen naše grude, ljubezen do kmečkega doma in njegovega naravnega, zdravega življenja in ki bo dosedanje leposlovne Matične publikacije še presegla.

Zgodovina naše vasi pa bo očrtala preteklost našega kmečkega naroda od prve njegove naselitve v sedanjih domovini pa do pričetka nove dobe (l. 1848.), ko se je zrušil fevdalni red. Ta knjižica bo dobrodošla tudi za zgodovinski pouk v najvažnejših dobah naše preteklosti. Z njo se skuša Mladinska Matica še bolj približati našemu kmečkemu ljudstvu, ki samo ne pozna dovolj, kar je preživelo v teku vekov.

Kot četrta knjiga izide delce za najmlajše, bogato ilustrirane pravljice, biseri iz svetovnega slovstva.

Tako je Mladinska Matica pripravila knjižni dar, ki bo vreden tradicij ustanove in ki bo zopet dokazal njeno važnost in potrebo. Prepričani smo, da so publikacije za leto 1930. take, da bodo našle širok odziv in da bodo prinesle zadoščenje naročnikom in vsem, ki se zavzemajo za čim mogočnejše razširjenje novih, lepih knjižic.

Zavedamo pa se, da je uspeh Mladinske Matice odvisen povsem od podrobnega dela učiteljstva. Zato prosimo in apeliramo na vse, ki jim nista vzgoja, naobrazba in napredek naše mladine samo lepa beseda za svečane prilike, da zastavijo svoje sile v dosegu onega uspeha, ki bo časten za ves stan.

Odbor Mladinske Matice.

— Učiteljski zastopniki pri finančnem ministru. Zastopniki jugoslovenskega učiteljstva so obiskali 6. t. m. g. finančnega ministra, da mu razložijo gmotni položaj učiteljstva, ki ni reguliran z zadnjim zakonom o narodnih šolah in da ga zaprosijo, da se bo upoštevalo želje učiteljstva sedaj, ko deluje komisija za spremembo uradniškega zakona. Razložili so g. ministru težkoče, ki se bodo pojavljale z izplačevanjem stanarine učiteljem od strani občin in tudi to, koliko učiteljstvo izgubilo s tem, da izgubi državno stanarino.

— Izvršni odbor UJU pri g. ministru prosvete. G. minister prosvete je sprejel dne 7. t. m. izvršni odbor UJU, ki je o priliki izdelave projekta novega uradniškega zakona dal g. ministru spomenico združenja za izboljšanje gmotnega položaja učiteljstva. — Z izvršnim odborom so bili pri g. ministru tudi predstavniki ljubljanskega poverjenstva UJU tov. Skulj in Dimnik in predsednik beograjskega poverjenstva UJU tov. Popović.

— Predstavniki UJU pri predsedniku komisije za revizijo uradniškega zakona. Dne 7. t. m. na večer je sprejel zastopnike UJU predsednik komisije za revizijo uradniškega zakona minister dr. N. Perić. Zastopniki so mu tolmačili, da z novim zakonom o narodnih šolah ni bil reguliran položaj učiteljstva ter iz tega razloga treba, da se regulira položaj učiteljstva ob priliki revizije uradniškega zakona. Obrazložili so mu težnje in stališče učiteljstva. Komisija je pričela posloovati dne 5. t. m. ter ima redne seje. Revizija se ima izvršiti do 1. aprila, odnosno do

1. maja, ko bo gotov proračun. Tendence revizije je poleg drugega, da se izenačijo prejemki tudi II. in III. kategoriji.

— Občji pravilnik k zakonu o narodnih šolah. Zastopnika poverjenstva sta intervjuirala na merodajnih mestih tudi glede pravilnika k čl. 181. zakona o narodnih šolah. Tolmačila sta stališče, ki ga je zavzel šolsko-upravni odsek pov. UJU k poedinim vprašanjem.

— Zaslužen odlikovanje. Anton Brumen, šolski upravitelj v pokoju, častni občan občine Tezno pri Mariboru, Marsikatega javnega, tihega narodnega in prosvetnega delavca prezremo, ker noče, da bi se obešalo njegovo delo na veliki zvon, niti mu ni ljubo, če se ga v javnosti pohvali. Delo takih ljudi ve le ceniti njegov ožji krog, njegova občina. Tak prosvetni delavec je bil naš odlikovanec, mož vztrajnega dela v šoli in izven nje, ljubezniv, družabnik, nepozabljiva dobričina-tovariš. Pričakoval sem, da se ga spomnijo pri odlikovanjih. A pozabilo ni njegovega nemornega dela v korist šole in občine hvaležno ljudstvo. Občinski odbor mu je v znak hvaležnosti v svoji seji dne 30. januarja t. l. priznal najvišje svoje odlikovanje — častno občanstvo. Pri odlikovanju, ki uživa svoj zaslužen pokoj v Ptuj, se bo oglasila posebna deputacija občinskih odbornikov in drugih uglednih občanov, da mu izrazi sklep občinskega odbora in svojo nepozabljivo hvaležnost. V prvi vrsti prejmi dragi g. upravitelj najsrčnejše čestitke od Tvojih tovarišev učiteljev. — Franjo Luknar.

— »Zakon o narodnih šolah« je izšel v Učiteljski tiskarni. Stane 22 Din. Imeti ga mora vsak učitelj in vsaka učiteljica. Zakonu je pridejano tolmačenje ter izvlečki zakonov o srednjih šolah, o učiteljskih, popolen zakon o učbenikih in zakon o jugoslovenskem šolstvu ter izvlečki iz upravnih zakonov, ki zadevajo prosveto.

— Čehoslovaško odlikovanje upravniku doma slepih v Zemunu. V Zemunu v domu za slepe je izročil čehoslovaški odpravnik poslov dr. Vokač na svečan način visoko čehoslovaško odlikovanje Belega leva upravniku insp. g. Ramadaniću. Izročitev odlikovanja se je vršila slovesno ob prisotnosti slepe dece, ki je nastanjena v zavodu.

— Rodbinske doklade francoskega učiteljstva. Po novem zakonu, ki ga je sprejel francoski parlament in senat, pripadajo učiteljstvu rodbinske doklade le za otroke. Za prvega otroka je določena doklada letnih 660 frankov, za drugega 960 fr. za tretjega 1560 fr., za četrtega in vsakega nadaljnjega otroka pa 1920 fr.

— Stanovanjsko vprašanje francoskega učiteljstva. Po zakonih iz l. 1886., 1889., 1893., 1920. in 1921. ima francosko učiteljstvo pravico do brezplačnega stanovanja. Le učitelji, kam poročeni z učitelji odreda državni svet to pravico. Občine so po zakonu obvezane preskrbeti vsemu učnemu osebju stanovanje. Če pa stanuje učitelj(ica) pri roditeljih ali v lastni hiši, ima pravico do stanarine. — Z učitelji poročene učiteljice se borijo sedaj za dosego pravice do stanarine, ker izgubijo, ko se poročijo pravico do lastnega stanovanja.

— Materialno stanje litvanskega učiteljstva. Litva, ki je poveljna država, je dobila svoj šolski zakon l. 1922. Po tem zakonu spada učiteljstvo v 7. kategorijo državnega uradništva. Začetna učiteljska plača znaša 280 litasov (1 litas = 5/60 Din, kar pomenja, da znaša začetna plača 1570 Din mesečno). Prvih 15 let se vrši napredovanje avtomatično vsako tretje leto in znaša 15% začetne plače. Po 15 letih znaša plača 420 lit. (2352 Din.) To je maksimalna višina plače in se ne povzuje več. Za Božić in Velikonoc prejme vsak učitelj

DRAGO GORUP & Co.

LJUBLJANA
MIKLOŠIČEVA CESTA 14/II.

Izdelava in prodaja
damske in moške
konfekcije. — Naročila po meri se izvršujejo hitro in točno

En gros. En detail.

Koliko naročnikov ste že nabrali za Mladinsko Matico?